

**ORIVEDEN KAUPUNGIN
TIETOTILINPÄÄTÖS 2019**

Sisällysluettelo

1 Tietotilinpäättöksen tarkoitus	1
2 Tietoturvallisuuden ja tietosuojan toteuttaminen Oriveden kaupungissa	1
3 Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat	2
4 Tietojenkäsittelyyn vaikuttava lainsäädäntö ja muu ohjeistus.....	4
5 Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteutuminen	4
6 Seuranta ja mittaaminen.....	5
7 Arviointi ja kehittäminen.....	6

1 Tietotilinpäätöksen tarkoitus

Tämä on Oriveden kaupungin ensimmäinen tietotilinpäätös. Tietotilinpäätöksen tarkoitus on kuvata ja arvioida tietosuoja- ja tietoturvan tilannetta Oriveden kaupungissa. Se toimii sisäisen ja ulkoisen valvonnan raporttina, johdon työvälineenä sekä luottamuksen osoituksena rekisteröityjen ja sidosryhmien suuntaan. Tietotilinpäätöksellä vastataan EU Yleinen tietosuoja-asetuksen osoitusvelvollisuuteen (artikla 24, Rekisterinpitäjän vastuu). Organisaation tulee osoittaa noudattavansa asetusta ja tietosuojaperiaatteita henkilötietojen käsittelyssä sekä toimivansa niin myös käytännössä. Rekisterinpitäjä vastaa osoitusvelvollisuuden toteuttamisesta.

Tietosuoja ja tietoturva ovat kaupungin yhteinen asia, joka vaatii johdon, henkilöstön, luottamushenkilöiden ja tytäryhtiöiden sitoutumista tietoturva- ja tietosuojatyöhön. Tässä tietotilinpäätöksessä kuvataan keskeisiä toimenpiteitä, kuinka Oriveden kaupunki huolehtii asiakkaiden, henkilöstön ja sidosryhmien henkilötiedoista ja yksityisyydestä.

Oriveden kaupungin organisaatiossa noudatetaan Tampereen seudun yhteistä tietoturvapoliitikkaa, joka sisältää myös tietosuojaan liittyvät ohjeet.

Tietotilinpäätöksen laatimisesta on vastannut tietosuojavastaava ja tietohallintopäällikkö. Tietotilinpäätös laaditaan kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä. Tunnusluvut ja raportit toimitetaan tarvittaessa.

2 Tietoturvallisuuden ja tietosuoja-asetuksen toteuttaminen Oriveden kaupungissa

Oriveden kaupunki valmistautui tietosuoja- ja tietoturvan toteuttamiseen ja EU yleisen tietosuoja-asetuksen velvoitteisiin nimeämällä lakisääteisen tietosuojavastaavan, joka on organisaation asiantuntija, tietosuojavaltuutetun toimiston yhteyshenkilö ja tekee yhteistyötä tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa. Oriveden kaupunkiin nimettiin myös tietosuojaryhmä, joka koostuu eri palvelukeskusten työntekijöistä.

Tietoturva- ja tietosuojaopas

Oriveden kaupungin tietosuoja- ja tietoturvaa ohjaa Tampereen seudun kuntien ja kaupunkien yhteinen tietoturva- ja tietosuojaopas. Opas on tarkoitettu Tampereen seudun kuntien ja kaupunkien (Hämeenkyrö, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi) henkilöstölle sekä niiden tietoja ja tietojärjestelmiä tai toimitiloja käyttäville henkilöille

kuten ulkopuoliset palveluntuottajat, opiskelijat, työharjoittelijat, siviilipalvelusmiehet ja tiedelainaajat. Oppaan tarkoitus on nostaa henkilöstön tietoturva- ja tietosuojatietoisuutta ja täten edesauttaa jokaista huolehtimaan omalta osaltaan sen toteuttamisesta. Opas löytyy jokaisen työaseman työpöydältä PDF-muodossa.

Oletusarvoisen tietosuojan periaate merkitsee, että rekisterinpitäjä oletusarvoisesti käsittelee vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Velvollisuus koskee kerättyjen henkilötietojen määrää, käsittelyn laajuutta, säilytysaikaa ja saatavilla oloa. Henkilötietojen käsittelylle on aina oltava laissa säädetty käsittelyn oikeusperuste ja henkilöstön tulee olla tietoisia siitä missä kaikkialla henkilötietoja sijaitsee ja miten niitä käytetään.

Tietosuoja-asetuksen informointivelvoite (artiklat 13 ja 14) edellyttävät organisaatiota informoimaan läpinäkyvästi sen toteuttamasta henkilötietojen käsittelystä.

Tietosuojasta tiedottaminen

Tietosuojasivusto on avattu henkilöstön intranettiin, Lipastoon, josta löytyvät materiaalit, linkit ja ohjeet. Oriveden kaupungin henkilötietojen käsittelytoimet kuvataan tietosuojaselosteissa, joihin on kirjattu tietojen käyttötarkoitus, oikeusperusteet, tietosisältö, tietojen luovutus ja rekisteröityjen oikeudet. Tietosuojaselosteet on tallennettu toimialoittain kaupungin verkkosivuille, jossa ne toimivat asiakkaiden informaatioasiakirjoina.

Henkilötietojen käsittelyn kartoitus on nyt tehty keskeisten henkilötietoa sisältävien tietojärjestelmien osalta ja kuvattu lähinnä järjestelmäkohtaisesti.

Tietojen ja tietojärjestelmien käyttö- ja salassapitositoumus hyväksytään normaalisti sähköisesti, kun työntekijä saa henkilökohtaiset tunnukset koneelle kirjautumiseen.

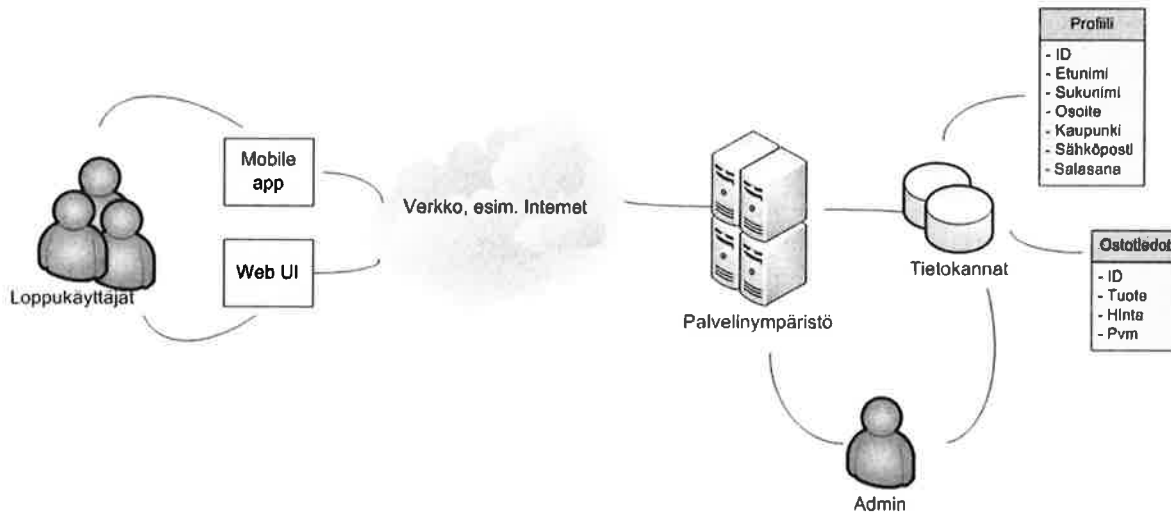
Tietosuojan hallintamalli

Oriveden kaupungissa on käytössä tietosuojan hallintamalli (Digiturvamalli). Digiturvamalliin on tallennettu mm. tietojärjestelmät, joissa käsitellään henkilötietoja, järjestelmätoimittajat, integraatiot, tietolähteet, henkilörekisterit. Digiturvamallista saa erilaisia raportteja, joilla voidaan toteuttaa tietosuojalainsäädännön noudattamisen osoitusvelvollisuutta.

3 Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat

Oriveden kaupungin tiedonhallinnan, tietovarantojen sekä niihin liittyvien tietovirtojen kokonaistilanteen kuvausta ei ole laadittu, mutta luettelo käytössä olevista tietojärjestelmistä on saatavilla.

Jatkossa tarkoitus olisi huomioida tiedonhallintalaki kokonaisuuden hallinnassa (tiedonhallintamalli ja tiedon elinkaari) sekä tarpeen ja käyttötarkoituksen mukaan seuraavia seikkoja: kokonaisarkkitehtuuri (JHS 179), tietojärjestelmäarkkitehtuuri ja tietovarannot. Tietovirtojen (viranomaiset, yksityiset, muut) tulisi vastata kysymyksiin keneltä ja kenelle esim. seuraavan kaavion mukaisesti.

Yllä on yksinkertaistettu kuva tietovirroista (VAHTI-raportti 2016, 32)

Toimintatapojen dokumentoinnissa tulisi jatkossa huomioida tiedonhallintalain mukainen tiedonhallintamalli tai kokonaisarkkitehtuurikuvaus (henkilötietojen käsittelyn osalta), tiedonohjaussuunnitelma, sekä ICT-hankintojen tietosuojavaatimukset ja sopimusmallit, tietovirtakaaviot, henkilötietojen hallinta ja kulku sekä henkilötietoja sisältävät tietojärjestelmät.

Oriveden kaupungin tiedonohjaussuunnitelmat on tarkoitus saada valmiiksi syksyllä 2020. Tiedonohjaussuunnitelmilla voidaan todentaa esimerkiksi sitä, että tietojen säilytysajat on määritetty asianmukaisesti ja että niiden ajanmukainen hävittäminen on suunnitelmallista.

4 Tietojenkäsittelyyn vaikuttava lainsäädäntö ja muu ohjeistus

- Keskeiset kaupungin tietojen käsittelyä koskevat lait:
- Kuntalaki 410/2015 Hallintolaki 434/2003
- Tiedonhallintalaki (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019)
- Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003
- Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016
- Arkistolaki 831/1994
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) 679/2016
- Tietosuoja laki 1050/2018
- Julkisuuslaki (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999)
- Toimialakohtaiset erityislait

Kaupungin ohjeistus

- Henkilöstön tietoturva- ja tietosuojaopas
- Henkilötietojen käsittelyopas

5 Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteutuminen

Oriveden kaupunki pyrkii noudattamaan henkilötietojen käsittelyssä läpinäkyvyyttä ja tietojen täsmällisyyttä asetuksen mukaisesti (artikla 5). Informointivelvoitteen täyttämiseksi käytetään toistaiseksi tietosuojaselosteita. Hyväksytyt ja ajantasaiset tietosuojaselosteet löytyvät kaupungin verkkosivuilta (artiklat 13 ja 14). Oriveden kaupungin verkkosivuille on avattu Tietosuojasivusto rekisteröidyille asian tiedottamista varten. Verkkosivuilta löytyvät rekisteröityjen oikeuksiin perustuvat tarkastuspyyntö- ja oikaisupyyntölomakkeet (artiklat 15, 16). Ko. lomakkeita voi lähettää myös sähköisenä Suomi.fi-viestit palvelun kautta.

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta täytyy ilmoittaa valvontaviranomaiselle 72 tunnin kuluessa, jos loukkauksesta voi aiheutua riski luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille.

Henkilötietoihin kohdistuvasta tietoturvaloukkauksesta on ilmoitettava rekisteröidyille ilman aiheetonta viivytystä silloin, kun loukkaus todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille. Tietoturvaloukkauksista ilmoittaminen (artikla 33) tapahtuu tietosuojavastaavan, talous- ja hallintojohtajan ja tietohallintopäällikön harkinnan mukaan.

6 Seuranta ja mittaaminen

Keskeinen osa tietosuoja-asetuksen edellyttämää organisaation osoittamisvelvollisuutta on, että henkilöstö tietää ja ymmärtää, miten henkilötietoja käsitellään. Tämä edellyttää säännöllisiä tietosuojakoulutuksia. Tavoitteena on, että tietosuojakoulutukset ovat mahdollisimman käytännön läheisiä ja niitä järjestetään säännöllisesti. Tiedonohjaussuunnitelman laadinnassa korostuu myös henkilötietojen käsittelyn osaaminen.

Kaupungin henkilöstöllä on velvollisuus allekirjoittaa vaitiolo- ja salassapitositoumus sekä suorittaa hyväksytysti voimassa oleva tietoturva- ja tietosuojan verkkokoulutus. Arjen tietosuojaa - verkkokoulutus on julkaistu arjentietosuoja.fi-sivustolla. Sivustolla on tietosuojakoulutusvideoita ja osaamisen testaukseen nettitestit. Nettitestin on tähän mennessä hyväksyttävästi suorittanut 115 henkilöä.

Tietoturva- ja tietosuoja-asioiden hallintajärjestelmän, Digiturvamallin avulla Oriveden kaupunki dokumentoi tietosuoja-asetuksessa vaaditut asiat.

Järjestelmään on tallennettu mm. seuraavat tiedot:

- tietojärjestelmät (mitkä yksiköt järjestelmää käyttävät, kenen tietoja käsitellään, mitä henkilötietoryhmiä järjestelmä sisältää, kuka järjestelmää ylläpitää, miten tieto virtaa järjestelmään ja sieltä eteenpäin jne.)
- järjestelmätoimittajat (mm. tiedot henkilötietojen käsittelysopimuksista)
- henkilörekisterit (mikä yksikkö rekisteristä vastaa, tietovarannot, joista rekisteri muodostuu, käsittelytarkoitukset, tietojen luovutus muuhun käyttöön jne.)
- tietolähteet
- tietoturvaloukkaukset
- tietopyyntöjen määrä

Tietojen syöttäminen Digiturvamalliin on vielä kesken, joten ajantasaisia tietoja ei vielä ole saatavilla.

Tietopyynnöt

Vuonna 2019 Oriveden kaupungille on tullut 39 kpl tietopyyntöä henkilörekistereistä. Eniten tuli pyyntöjä peruskoulun päättötodistuskopioista 21 kpl. Potilasasiakirjapyyntöjä oli 18 kpl. Em. pyynnöt ovat tulleet pääasiassa sote-toimijoilta, jotka pyytävät heillä hoidossa olevan asiakkaan/potilaan potilasasiakirjoja. Potilasasiakirjapyyntöihin pyritään vastaamaan viipymättä ja keskimäärin vastaus on lähetetty pyynnön saapumispäivänä.

Jos kyseessä on rekisteröidyn lähettämä hyvin laaja tietopyyntö, vastausaika on kuukausi pyynnön vastaanottamisesta. Määräaika voidaan myös jatkaa.

7 Arviointi ja kehittäminen

EU Yleinen tietosuoja-asetus on otettu organisaatiossamme vastaan kiitettävästi ja organisaatio pyrkii vastaamaan asetuksen tuomiin haasteisiin, joskin monella osa-alueella on vielä kehitettävää. Keskeisenä ohjaavana dokumenttina toimii jo edellä mainittu tietoturva- ja tietosuojaopas.

Tiedonhallintaan ja tiedonhallintaympäristöön merkittävästi vaikuttava projekti tulevina vuosina on asianhallintajärjestelmän version päivitys. Tiedonohjaussuunnitelmat täytyy olla valmiit tätä ennen, jotta asianhallintajärjestelmään integroitava tiedonohjausjärjestelmä välittää metatietoarvoja, ohjaustietoja ja käsittelysääntöjä asianhallintajärjestelmään, jossa asiakirjatietoa syntyy tai käsitellään. Tiedonohjaus on edellytys sähköisten asiakirjatietojen hallinnalle.

Myös useat lakimuutokset tulevat vaikuttamaan Oriveden kaupungin tiedonhallinnan menettelyihin. Merkittävänä muutoksena on 1.1.2020 voimaan tullut tiedonhallintalaki. Laki määrittelee merkittäviä kuvaus- ja dokumentointivelvoitteita kunnille, jotka saattavat vaikuttaa myös kuntien tiedonhallinnan organisointiin hallinnollisella tasolla. Tiedonhallintalaki velvoittaa kuntia mm. laatimaan tiedonohjausmallin sekä asiakirjajulkisuuden kuvaukset.